

HE 27/2011 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain kumoamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annettu laki. Kumottavan lain nojalla myönnettyyn valtion rahoitukseen liittyvä maanomistajan hoito- ja huolenpitovelvollisuus jäisi edelleen voimaan 15 vuodeksi rahoituksen loppuun maksamisesta. Kumottavan lain

mukaiset rahoituksen takaisinperintätehtävät siirrettäisiin Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskuksilta aluehallintovirastoille. Aluehallintovirasto päättäisi takaisinperintätoimenpiteistä metsäkeskuksen esityksestä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain (1057/1982; jäljempänä Lapin laki) mukaan Lapin läänissä ja Kuusamon kunnassa toteutettiin vuosina 1982–1998 metsätalouden alueellista suunnittelua ja edistettiin vajaatuottoisten alueiden kunnostamista rahoittamalla metsien kunnostamistöitä valtion talousarvioon vuosittain kestävänsä metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) mukaisesti otetuilla varoilla. Rahoitetut kunnostamistyöt käsittivät luontaisen uudistumisen edistämisen, metsänviljelyn ja uuden kasvun turvaamisen.

Lapin lain 3 §:n mukaan maanomistaja on velvollinen huolehtimaan 15 vuoden ajan hankkeelle myönnetyn rahoituksen loppuun maksamisesta sellaisen alueen hoidosta, jolla on suoritettu Lapin lain mukainen luontaisen uudistumisen edistämisen- tai metsänviljelytyö. Jos tällainen alue siirtyy toiselle, siirtyvät tälle myös velvollisuudet alueen hoitoon. Lain 4 §:n mukaan, jos luontaisen uudistumisen edistämisen- tai metsänviljelyalueen hoito, joka käsittää taimikon perkauksen ja heinäämisen, on jäänyt suorittamatta ennen kuin 15 vuotta on kulunut rahoituksen loppuun maksamisesta ja laiminlyönnin johdosta toimenpide on vaarassa menettää huomattavalta osalta merkityksensä eikä laiminlyöntiä ole metsäkeskuksen asettaman riittävän määräajan kuluessa korjattu, voi metsäkeskus päättää, että toimenpiteeseen myönnetty tuki on osaksi tai kokonaan suoritettava takaisin ja että 3 §:n 1 momentin mukainen hoitovelvollisuus lakkaa. Jos kunnostamistyön kohteena ollut aluetta on alettu käyttää siten, että alueen käyttö metsätaloudelliseen tarkoitukseen olennaisilta osin estyy eikä rahoituksen loppuun maksamisesta ole kulunut 15 vuotta, metsäkeskus voi lain 4 a §:n mukaan asiasta tiedon saatuaan päättää, että alueen osalle myönnetty tuki on osaksi tai kokonaan suoritettava takaisin. Metsäkeskuksen tehtyä asiaa koskevan päätöksen lakkaa alueen 3 §:n 1 momentin mukainen hoitovelvollisuus.

Valtiolle Lapin lain nojalla takaisin perittävä rahoitus tai maksettaviksi määrättävät muut suoritukset saadaan lain 6 §:n mukaan

peria ilman lainvoimaista päätöstä ja tällaiset saatavat ovat verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain (706/2007) mukaan suoraan ulosottokelpoisia.

2 Nykytilan arviointi

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Maakunnallisella tasolla toimivat 13 metsäkeskusta ja koko valtakunnassa toimiva Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio muodostavat metsätalouden edistämisen- ja valvontaorganisaation. Organisaatioiden toiminta perustuu metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annettuun lakiin (1474/1995), jäljempänä metsäkeskuslaki, ja se rahoitetaan merkittävältä osin valtion talousarvioon vuosittain otettavalla määrärahalta. Suomen metsäkeskuksesta annetulla lailla (481/2011) metsäkeskukset yhdistyvät vuoden 2012 alusta lukien Suomen metsäkeskukseksi. Metsäkeskukset ja tuleva Suomen metsäkeskus eivät kuulu viranomaiskoneistoon, vaan ne luetaan niin sanottuun välilliseen valtion hallintoon.

Lainvoimaa vailla olevan päätöksen täytäntöönpanon voidaan katsoa merkitsevän vähäistä suurempaa puuttumista yksilön perusoikeuksiin. Lapin lain 4 ja 4 a §:n mukaiseen takaisinperintään voi näin ollen sisältyä merkittävän julkisen vallan käyttämistä. Tämän vuoksi Lapin lain mukaiset takaisinperintätehtävät on siirrettävä viranomaisen hoidettavaksi.

Lapin lakia sovellettiin määräaikaista. Laki ei kuitenkaan ole määräaikainen laki siinä mielessä, että sen voimassaolo lakkaisi säädetyn määräajan jälkeen. Lapin lakia ei ole kumottu, joten se on muodollisesti voimassa. Koska Lapin lain nojalla ei voida enää myöntää rahoitusta, se on tarkoituksenmukaista kumota.

3 Ehdotetut muutokset

Esityksessä ehdotetaan, että Lapin laki kumottaisiin. Valtion rahoituksella toteutettujen metsien kunnostustoimenpiteiden vaikuttavuuden turvaamiseksi Lapin lain mukainen maanomistajan hoito- ja huolenpitovelvollisuus on tarkoituksenmukaista jättää voimaan. Maanomistajan Lapin lakiin perustuvat veloitteet olisivat voimassa kumottavan lain mukaisesti 15 vuoden ajan rahoituksen loppuunmaksamisesta.

Valtion aluehallinto uudistettiin 1.1.2010 alkaen. Uudistuksessa lakkautettiin useita valtion aluehallinnon organisaatioita ja niiden tehtävät koottiin ja organisoitiin uudelleen kahteen uuteen viranomaiseen, aluehallintovirastoon ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen.

Aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) 2 §:n mukaan aluehallintovirastojen toiminta-ajatuksena on edistää alueellista yhdenvertaisuutta hoitamalla lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvontatehtäviä alueilla. Lain 4 §:n mukaan aluehallintovirastot hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä muun muassa oikeusturvan edistämisen ja toteuttamisen sekä ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön alaan kuuluvien lupa- ja muiden hakemusioiden toimialoilla.

Aluehallintovirastossa hoidettavien tehtävien samankaltaisuuden vuoksi nyt kyseessä olevat tehtävät sopivat aluehallintoviraston hoidettaviksi. Esityksessä ehdotetaan, että Lapin lakiin perustuvat takaisinperintätehtävät siirrettäisiin aluehallintoviraston hoidettavaksi. Aluehallintovirasto tekisi niihin liittyvät päätökset metsäkeskuksen tehtyä asiaa esityksen.

4 Esityksen vaikutukset

Esityksellä pyritään saattamaan Lapin lakiin liittyvät takaisinperintää koskevat säännökset perustuslain mukaisiksi.

Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskuksista saatujen tietojen mukaan viimeiset

Lapin lain mukaiset rahoituserät on maksettu vuoden 2002 aikana. Lapin lain mukaisia takaisinperintätehtäviä ei ole sen soveltamisalan mukaisella entisen Lapin läänin alueella ja Kuusamon kunnassa ollut viimeiseen kymmeneen vuoteen. Esityksen taloudelliset vaikutukset jäisivät tämän vuoksi erittäin vähäisiksi. Esitetyillä muutoksilla ei ole vaikutuksia valtion talousarvioon. Esityksellä ei voida katsoa olevan muita mainittavia vaikutuksia.

Tarkoitus on, että takaisinperintätehtävät osoitettaisiin aluehallintovirastoista annetun lain 6 §:n nojalla erikoistumistehtävänä Lapin aluehallintovirastolle.

5 Asian valmistelu

Valtiovarainministeriö asetti toimintojen kokoamista uusiin aluehallintoviranomaisiin selvittävän työryhmän ajalle 9.3.2010–31.10.2010. Työryhmän tehtävänä oli muun ohella kartoittaa toteutetun aluehallintouudistuksen ulkopuolella olevat valtion aluehallinnon viranomaiset sekä keskushallinnon ja välillisen julkisen hallinnon alueilla hoidettavat tehtävät. Työryhmälle asetettu alatyöryhmä selvitti ja arvioi metsäkeskuksille ja riistanhoitopiireille säädettyjä julkisia hallintotehtäviä. Alatyöryhmä esitti, että Lapin lain mukaiset takaisinperintätehtävät tulisi siirtää aluehallintoviraston hoidettavaksi. Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä puolsi 23.9.2010 kokouksessaan alatyöryhmän esitystä ja katsoi, että takaisinperintään liittyvät tehtävät tulee siirtää viimeistään vuoden 2012 alusta lukien aluehallintoviranomaiselle hoidettaviksi.

Hallituksen esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä. Esityksestä pyydettiin lausunnot valtiovarainministeriöltä, Lapin ja Pohjois-Suomen aluehallintovirastoilta, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskuksilta sekä Pohjois-Suomen metsänomistajien liitolta. Saaduissa lausunnoissa esitystä on pidetty tarkoituksenmukaisena.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi Lapin lain kumoamista koskeva säännös.

2 §. Pykälän 1 momentti sisältää tavanmukaisen voimaantulosäännöksen. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen. Voimaantulo on tarkoituksenmukaista toteuttaa viipymättä, jotta mahdollisen takaisinperintätilanteen voisi hoitaa taho, jolla on oikeus käyttää merkittävää julkista valtaa.

Ehdotetun voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan kumottavan lain mukaista rahoitusta saaneen maanomistajan hoito- ja huolenpitovelvollisuutta koskevaa 3, 4 ja 4 a §:ää sovellettaisiin edelleen siihen saakka, kunnes rahoituksen myöntämiseen sidottujen velvoitteiden määräaika päättyy. Maanomistajan Lapin lakiin perustuvat velvoitteet ovat voimassa 15 vuoden ajan rahoituksen loppuunmaksamisesta.

Lapin lain 4 b §:n mukaan metsäkeskus voi hakemuksesta lakkauttaa maanomistajan hoitovelvollisuuden, jos kunnostamistyö on olennaisilta osiltaan menettänyt merkityksensä luonnontuhon, maanomistajasta riippumattomasta syystä aiheutuneen kulon tai muun syyn vuoksi, taikka jos kunnostamistyön taloudellinen hyöty menetetään alueeseen muun lainsäädännön nojalla kohdistettavien käyttörajoitusten tai toimenpidekieltojen vuoksi. Lapin lain 5 § sisältää maanomistajan oikeusturvan toteuttamiseen liittyvät säännökset valitusoikeudesta metsäkeskuksen päätökseen sekä katselmuksen järjestämises-

tä. Lapin lain 6 §:n mukaan lakiin perustuvat saatavat ovat ulosottokelpoisia ilman lainvoimaista päätöstä tai tuomiota. Mainittujen säännösten soveltaminen on tarkoituksenmukaista lain kumoamisen jälkeenkin niin kauan kuin maanomistajaa koskevat velvoitteet ovat voimassa.

Ehdotetun voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan aluehallintovirasto päättäisi kumottavan lain 4 ja 4 a §:ssä tarkoitettua tuen takaisinperinnästä. Aluehallintovirasto käsittelee asian metsäkeskuksen tehtyä asiaa koskevan esityksen. Jos Aluehallintovirasto tekisi kumottavan lain 4 a §:ssä tarkoitettua takaisinperintäpäätöksen, lakkaisi kumottavan lain 3 §:n 1 momentin mukainen aluetta koskeva hoitovelvollisuus.

Ehdotetun voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaan metsäkeskuksessa vireillä oleva tuen takaisinperimistä koskeva asia siirtyisi lain voimaan tullessa aluehallintoviraston ratkaistavaksi. Metsäkeskuksen tulisi huolehtia siirron toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annettu laki (1057/1982), jäljempänä kumottava laki.

2 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Kumottavan lain 3, 4, 4 a, 4 b, 5 ja 6 §:ää sovelletaan siihen saakka, kunnes rahoituksen loppuun maksamisesta on kulunut 15 vuotta.

Kumottavan lain 4 ja 4 a §:ssä tarkoitetusta tuen takaisinperinnästä päättää aluehallinto-

virasto metsäkeskuksen tehtyä asiaa koskevan esityksen. Aluehallintoviraston tehtyä kumottavan lain 4 a §:ssä tarkoitetun takaisinperintäpäätöksen lakkaa alueen kumottavan lain 3 §:n 1 momentin mukainen hoitovelvollisuus.

Tämän lain voimaantullessa metsäkeskuksessa vireillä oleva tuen takaisinperimistä koskeva asia siirtyy aluehallintoviraston ratkaistavaksi.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 9 päivänä syyskuuta 2011

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Jari Koskinen*